

Protocol dalla radunanza communal digl cumegn da Surses digls 15 da december 2025 (nr. 03-2025)

Li ed oura	Sala Grava a Savognin, allas 20.00
Preschaints:	69 votantas e votants
Parsoura:	Daniel Wasescha, mastral
Actuar:	Beat Jenal, canzlist

1. Bavagnaint ed elecziun digls dombravouschs

Igl mastral benevainta las persungas preschaintas alla radunanza communal. Siva d'ena curta infurmaziun davart igl adiever digl lungatg e la practica da rediger e publitzier igl protocol dalla radunanza communal, constatescha igl mastral tgi la radunanza communal odierna seia neida convocada conform alla constituziun, uscheia tgi ella seia cumpetenta da decider.

Tractandas

01. Bavagnaint ed elecziun digls dombravouschs
02. Preventiv 2026
 - a) Preschentaziun e discussiun
 - b) Approvaziun digl preventiv digl chint economic
 - c) Approvaziun digl preventiv digl chint d'investiziuns
 - d) Piglier cunaschientscha digl plan da finanzas e d'investiziun 2027-2029
03. Fixaziun digl pe da taglia communal pigl onn 2026
 - a) Preschentaziun e discussiun
 - b) Approvaziun
04. Fixaziun dallas quotas per la vendita d'immobiglias a persungas digl exterior pigl onn 2026
 - a) Preschentaziun e discussiun
 - b) Approvaziun
05. Project d'investiziun "renovaziun Veia Cresta, Riom": dumonda per credit d'impegn da CHF 1'180'000.00
 - a) Preschentaziun e discussiun
 - b) Approvaziun
06. Project d'investiziun "piglier ord funcziun la staziun da trafo existenta a Talvangas e construeir staziun da trafo nova a Tigignas»: dumonda da credit d'object da CHF 490'000.00
 - a) Preschentaziun e discussiun
 - b) Approvaziun
07. Diversas infurmaziuns
 - a) Infurmaziuns
 - b) Sguard anavos ed anavant digl mastral
08. Varia

Cunter la glista da tractandas na vignan fatgas nignas objecziuns, uscheia tgi chella vala scu approvada.

Scu dombravouschs vignan proponias Reto Camen ed Urs Schneeberger. Cunter chella proposta vignan fatgas nignas objecziuns.

2. Preventiv 2026

Per la preschentaziun digl preventiv 2026 surdat igl mastral igl pled a Daniel Fitzi, igl manader dalla partiziun Finanzas e Controlling digl cumegn da Surses. Lez infurmescha tg'igl preventiv digl chint economic preveia en surple d'expensas da CHF 141'350.00, chegl tar expensas da CHF 54'683'050.00 ed antradas da CHF 54'541'700.00. Scu siva digl onn 2023 seia igl preventiv nia calculo cun en pe da taglia da 90% dalla taglia cantunala simpla.

Preventiv digl chint economic

Daniel Fitzi dilucidescha cun ageid da folias PPP an furma concisa las posiziuns centralas digl chint economic, cun infurmar davart igls puncts principals tgi magnan agl surple d'expensas, scu p.ex. la revisiun parziala dalla lescha da taglia digl cantun Grischun tgi vo an vigour segl 1. da schaner 2026 e tgi vigna a caschunar agl cumegn ena sperdita da radond CHF 300'000.00 ad onn, la contribuziun da CHF 0.5 miu. francs per sierar la liquiditad dalla Center da Sanadad Savognin SA e las grondas prelevaziuns tar las finanziaziuns spezialas digl provedimaint d'ava e dalla dismessa d'ava persa, cunche gl tgi seian previas gronds costs da mantignamaint. Ultra da chegl na vignan betg adossadas digl tottافاتg las tariffas digl current electric alla populaziun. Sainza risguardar la contribuziun agl menaschi dalla Center da Sanadad Savognin SA menziunada soura, sa resultess en surple d'antradas da CHF 358'650.00, accentuescha igl manader dalla partiziun Finanzas e Controlling.

Preventiv digl chint d'investiziuns

Tenor igl preventiv digl chint d'investiziuns 2026 seian planisadas investiziuns nettas da CHF 16'687'800.00, infurmescha Daniel Fitzi. La somma dallas investiziuns bruttas monta a CHF 20'017'700.00 e las antradas d'investiziun importan CHF 3'329'900.00. Da moda concisa vign infurmo tge projects tgi èn risguardos aint igl preventiv d'investiziuns.

Igl deficit da finanziaziun monta a passa CHF 15.5 miu. L'autofinanziaziun importa CHF 1.1 miu. An chel connex vign randia attent tgi seia da risguardar tgi gronds projects vignan terminos igl onn 2026, scu p.ex. la nova tgesa da scola Grava a Savognin ed igl nov luvratori communal. Considerond las grondas investiziuns da chels projects menziunos seia igl grad d'autofinanziaziun budgeto (finanziaziun generada cun agens meds finansials) pigl 2026 angal tar 7%, e betg scu chegl tgi fiss giavischibel tar 100%. La situaziun finanziaria actuala digl cumegn lubescha pero ena tala valour extrema, precisescha igl manader dalla partiziun Finanzas e Controlling. Siva las grondas investiziuns digls davons onns seiigl pero impurtant da contanscher an vista masanga puspe en grad d'autofinanziaziun da $\pm 100\%$.

Alla fegn dallas expectoraziuns davart igl chint d'investiziuns daclera igl manader dalla partiziun Finanzas e Controlling tgi tot chels projects tgi surpassa 0.4 miu. francs vegian da neir sottomess da moda separada alla radunanza communal per approvaziun e deliberaziun digl credit correspondent. Perche gl seian chels projects tgi surpassan igl import da 0.4 miu. francs marcos aint igl preventiv cun ena schinumada clausula da bloccada.

Plan da finanzas 2027-2029

Igl manader dalla partiziun Finanzas e Controlling preschainta igl plan da finanzas 2027-2029. Chel vala scu instrumaint da labour per la suprastanza e seia cotras er betg liont e vigna perche gl purto angal per cunaschientscha alla radunanza communal, sainza tg'igl suveran possa votar an tgossa, vign declaro.

Discussiun:

Dalla discussiun daverta fò adiever en votant da Salouf cun metter an dumonda schi seia propi da basigns da cumprar en nov tgavatera per CHF 70'000.00. Pinavant sa dumonda'l sch'igl "Muli" budgeto per CHF 30'000.00 seia necessari ed ansomma adatto pigl sarvetsch forestal. An pe d'investeir an talas maschinas intimescha igl votant da promover pitost la cuminanza ainten las vischnancas e da sustignair la cultura e las uniuns localas.

Igl mastral rasponda tgi las investiziuns per maschinas vigna discuto adegna da radagn er an suprastanza communal. Chellas maschinas seian pero necessarias ed igls costs moderats an cumparegliaziun cun oters projects d'investiziun tg'ins vegia preschento oz, sainza tgi chels vessan procuro per discussiuns. Pinavant accentuescha igl mastral tg'igl sustign dallas singulas vischnancas seia garantia er venavant, schinavant tgi chegl fetscha senn. Ossa seia Salouf gist sto pertutgia da diversas midadas (buteia, ustareia Alpina). Er las uniuns localas vignan sustigneidas. I seia pero sto necessari dad unifitgier las practicas da sustign digls uriunds cumegn.

Otras dumondas na vignan betg fatgas or dalla radunanza.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza decida la radunanza communal cun 67 vuschs cunter 2 vuschs d'approvar igl preventiv 2026 tgi cumpeglia igl chint economic ed igl chint d'investiziuns, risguardond las clausulas da bloccada.

3. Fixaziun digl pe da taglia communal per igl onn 2026

Igl mastral daclera tgi an connex cun igl preventiv stoptga neir fixo mintgamai er igl pe da taglia per la taglia da gudogn e da facultad digl cumegn da Surses. Siva digl 2023 ins vegia igl pe da taglia da 90% dalla taglia cantunala simpla. Chel pe da taglia duess neir mantignia er per igl onn 2026.

Discussiun:

Dalla discussiun daverta na vign betg fatg adiever.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza decida la radunanza communal cun 63 vuschs cunter 1 vusch da fixar igl pe da taglia communal per la taglia d'antrada e da facultad per igl onn 2026 scu anfignen ad a cò sen 90% dalla taglia cantunala simpla.

4. Fixar la quota per la vendita da bagnis immobigliars a persungas digl exterior per igl onn 2026

Igl mastral infurmescha tgi tenor lescha federala pertutgont igl aquist d'immobiglias antras persungas digl exterior (LAIE) vegian igls cumegn da fixar mintg'onn las quotas correspondentas. Pigl noss cumegn seian stadas chellas siva dalla fusiun scu suonda:

- quota per la vendita tar surbiageidas complettas: 100%
- objects singuls da vendaders svizzers: ea
- vendita da sagondas abitaziuns (dad esters ad esters): ea

Discussiun:

Dalla discussiun daverta na vign betg fatg adiever.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza decida la radunanza communal cun 65 vuschs cunter 2 vuschs da mantignier las quotas actualas pertutgont la vendita da bagnis immobigliars a persungas digl exterior er pigl onn 2026.

5. Project d'investiziun "renovaziun Veia Cresta, Riom": dumonda per credit d'impegn da CHF 1'180'000.00

Igl affar vign preschento da Romeo Poltera, suprastant responsabel per igls fatgs da construcziun. El daclera tgi cun igl project dalla renovaziun dalla Veia Cresta duessan neir renovadas las veias ainten la part dalla vischnanca da Sumvei a Riom tgi seian betg anc sanadas, numnadamaintg las veias Cresta, Bartanga e Sumvei. La Veia Cresta, cun ena lunghezza da 120 m, colliescha la veia sot da Dual, tgi seia neida sanada igl onn 2021 ansemen cun la Veia Sumvei. La Veia Bartanga, cun ena lunghezza da 43 m, derva igl quartier da Bartanga davent dalla cruschada da Sumvei. Tar la Veia Sumvei seia neida sanada igl onn 2015 l'amprema part digl tschancung dalla veia cantunala anfignen tar igl Ual dalla Bartanga. I resta anc igl sagond tschancung anfignen tar igl access alla Veia Prada Setga ordvart la vischnanca cun ena lunghezza da 91 m. La cuvreida neira seia donnageda fitg tar tottas treis veias. Er la drenascha dalla surfatscha dalla veia seia manglousa, uscheia tgi seia urgentamaintg necessari d'ena renovaziun, daclera suprastant Romeo Poltera.

I seia previa da far la renovaziun an dus etappas annualas igl 2026 ed igl 2027. L'amprema etappa cumpeglia las veias Bartanga e Sumvei, la sagonda etappa la Veia Cresta. Dapertot duess neir fatga ena nova fixaziun cun ena cuvreida cumbinada stresa da basa/cuvreida. An chel connex duess neir renovo er igl conduct d'ava da beber tgi sa catta aint igl corp dalla veia ed i duessan neir installos novs conducts d'ava persa an sistem da separaziun. Ultra da chegl seiigl necessari d'extender er l'ovra digl provedimaint dalla forza electrica.

Tenor la stema da costs montan igls costs per las lavours preveidas a CHF 1'180'000.00 (veia: CHF 590'000.00; ava persa: CHF 109'000.00; OE: CHF 255'000.00; provedimaint d'ava: brut CHF 226'000.00, ins pò spitgier contribuziuns da CHF 29'000.00). La precisuon digls costs seia tar $\pm 15\%$.

Las carascheias tenor igl index digls costs da construcziun digl Uffezi federal da statistica (regiun gronda Svizra orientala) anfignen la finiziun dalla construcziun na seian betg risguardadas ainten la stema da costs e possan neir fatgas valeir.

Discussiun:

Dalla discussiun daverta na vign betg fatg adiever.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza decida la radunanza communal cun 67 vouchs e nigra cuntervouch d'approvar igl credit da CHF 1'180'000.00 per la renovaziun dalla Veia Cresta, Veia Bartanga e la renovaziun parziala dalla Veia Sumvei a Riom. La suprastanza communal vign incumbensada a madem taimp cun la realisaziun.

6. Project d'investiziun "piglier ord funcziun la staziun da trafo existenta a Talvangas e construeir staziun da trafo nova a Tignas»: dumonda da credit d'object da CHF 490'000.00

Igl mastral infurmescha tg'igl implant da tensiun masanga ainten la staziun da trafo (TS) Tignas a Talvangas sen la parcella nr. 6958 vegia contanschia la sia dirada tecnica da veta da 40 onns e stoptga neir ramplazzo.

Aint igl rom dalla planisaziun dalla reit - spezialmaintg an vista alla sierezza da provedimaint ed alla stabilitad dalla reit - seia igl li actual nia valeto scu insuffiziant. Per igls muteivs suandonts seiigl previa perchegl da construeir en bietg da ramplazzamaint nov sen la parcella nr. 6418 a Tignas:

- li optimo: la nova TS possa neir construeida ainten ena zona per edifezis e stabilimaints publics (ZESP/ZöBA).
- sierezza da provedimaint augmentada: cun igl nov li possa neir realisada agl avigneir ena colliaziun cun Savognin (igl trasse è avantmang). Chegl augmanta la sierezza da provedimaint, essend tgi las vischnancas da Riom e Parsonz na vignan betg ple alimentadas a moda radiala. Oz seia pertutgia igl antier provedimaint an cass d'en disturbi.
- optimaziun dalla reit: igl implant da tensiun masanga nov vigna ad integrar tranter oter las sorteidas Radons, Talvangas scu er igl nov bietg dalla TS Mezvei. Cotras ins possa demontar la lengia ordavert existenta tranter Riom e la nova TS Tigignas (ca. 2 km). La lengia ordavert existenta seia mal an rap e vegia mano aint igl passo repeteidamaintg ad interrupziuns da provedimaint ed a costs supplementars.

Igls costs d'investiziun montan tenor la stema da costs a totalmaintg radond CHF 490'000.00 excl. TPV e la precisiun digls costs seia tar \pm 10%, daclera igl mastral

Las carascheias tenor igl index digls costs da construcziun digl Uffezi federal da statistica (regiun gronda Svizra orientala) anfignen la finiziun dalla construcziun na seian betg risguardadas ainten la stema da costs e possan neir fatgas valeir.

Discussiun:

Dalla discussiun daverta na vign betg fatg adiever.

Resultat dalla votaziun:

Sen proposta dalla suprastanza communal decida la radunanza communal cun 67 vouchs e nigna cunterproposta d'approvar igl credit da CHF 490'000.00 excl. TPV per piglier ord funcziun la staziun da trafo a Talvangas e construeir ena staziun da trafo nova a Tigignas. La suprastanza communal vign incumbensada a madem taimp cun la realisaziun.

7. Diversas infurmaziuns

Avant d'infurmar davart tgossas dalla suprastanza communal, surdat igl mastral igl pled a Lothar Künzli, parsoura dalla cumischung da gestiun. Lez infurmescha alloura davart l'intervenziun dalla cumischung da gestiun siva d'aveir gia constato aint igl decurs digl onn tgi detta dissonanzas agl intern dalla suprastanza communal ma er tranter la suprastanza communal e la direcziun.

Maseiras dalla cumischung da gestiun:

- consiglia alla suprastanza da piglier an ageid en specialist extern per en accumpognamaint professional (coaching)
- mano discussiuns individualas cun igls commembers dalla suprastanza communal e cun igls commembers dalla direcziun. Siva d'aveir analiso igl cuntign da tot chels discurs ins vegia preschento agls dus gremis las conclusiuns e las soluziuns pusseblas per migliurar la situaziun.

Siva da chegl ins vegia pudia constatar tgi la situaziun seia sa chietada fitg ed igl affars da suprastanza vegian pudia neir cuntinuos an moda objectiva e constructiva. En exaimpel positiv seia sto p.ex. igl process digl preventiv.

Igl mastral angraztga alla cumischung da gestiun anc eneda per la gronda labour professionala prestada an tgossa.

Siva infurmescha igl mastral davart

- las fegnameiras realisadas digl program da legislatura 2024-2027 ed igls proxims pass da piglier an meira;

- diversas midadas tar igl personal
 - la sorteida d'uffezi digls dus suprastants Irene Kolb e Romeo Poltera per la fegn digl onn, cun admetter ad els en cordial angraztgamaint per la labour prestada an favour digl cumegn.
-

8. Varia

En votant peglia igl pled. Igl sies votum tgi pertotga las investiziuns dallas pendicularas da Savognin aint igl territori da skis, na vign dantant betg protocollo, essend betg nia dumando explicitamaintg da far chegl.

Igl mastral angraztga agls commembers da suprastanza, agls commembers dalla direcziun ed a tot igls ampluias digl cumegn per lour labour prestada durant gl'antier onn.

Allas 21.35 sera igl mastral la radunanza communal cun angraztger per la participaziun politica e cun giavischier a tottas e tots belas festas da Nadal ed en bun onn nov.

Tinizong, igls

Igl mastral:

Igl actuar:

.....

Daniel Wasescha

.....

Beat Jenal